

cet ex certis quibusdam doctrinae capitibus, in quibus hanc Dei scientiam, de qua loquimur, vel manifesto supponunt, vel tradunt verbis disertis. Eorum testimonia satis multa legi possunt apud Didac. Ruiz de Scientia Dei, praesertim disp. 65; Petav. l. IV. c. 8; Casinum Encyclopaed. S. Script. Tract. IV. in Appendice n. 8. seqq. (1). Commemorabimus aliquot generales PP. sententias.

a) Apud Patres quamplurimos Irenaeum, Tertullianum, Nyssenum, Ambrosium, Hieronymum, Chrysostomum, Augustinum, Cyrillum Alex., Theodoreum, Damascenum, Gnostici, Marcionitae et universim haeretici, qui creationem referebant ad demiurgum distinctum et diversum a Deo infinite bono et omnia scientie, hanc solent urgere quaestionem: cur Deus angelos et hominem creaverit, quos peccaturos fuisse eventus demonstrabat? Aut enim, aiebant haeretici, dum Deus eos creare voluit, nescivit fore, ut si crearentur, peccarent; et non est omniscius: aut hoc sciens tamen creavit; et non est bonus. Simili omnino modo apud PP. haeretici aut male feriati homines proponunt difficultatem generatim ex permissione peccatorum. Ad hanc quaestionem nullus Patrum est, qui non respondeat, Deum scivisse utique eos, si crearentur, peccaturos; libertate tamen praeditos creare voluisse, et eorum libertatem in peccando impedire noluisse. Supponunt igitur tam haeretici quam catholici velut extra controversiam apud omnes exploratissimum, ad veri Dei perfectionem pertinere novisse, quid angeli, quid homines si crearentur et in hisce adiunctis constituerentur, ubi pro plenissima libertate possent non peccare et possent etiam peccare, acturi essent. « Si nescivit, ut est apud Hieronymum (dialog. III. n. 6. cont. Pelag.), cui praescientiam tollis (quid homo esset acturus sub illis conditionibus), aufers et divinitatem. » Atqui haec ipsa est *scientia media*, quam tuemur. Est ergo haec doctrina ita certa antiquitati, ut in disputationibus contra haereticos tamquam principium indubitatum semper fuerit supposita.

(1) Seponenda tamen sunt plura testimonia, quae ad rem minus pertinentia coacervat Cassinius post Didacum Ruiz, cum in iis manifesto de scientia absolute futurorum agatur.

b) Docent PP. iidem Ambros. de Paradiso n. 38; Hieronym. dial. III. cont. Pelag. n. 6; August. cont. Crescon. n. 10; Cyrill. Alex. in Io. l. IX. c. 10, praescivisse quidem Christum Iudeorum obstinationem, si illis praedicaret, praescivisse Iudam, si eum eligeret Apostolum, fore proditorem; nihil tamen secus beneficia praedicationis, et apostolici munieris conferre voluisse. Generatim Deus peccatores suis gratiis prosequi non desinit, licet cognoscat eos non obtemperaturos, si tales gratiae concedantur. « Deus enim utpote amator hominum, ut ait Chrysostomus or. II. n. 5. de s. Babyla, etiam hoc (inobedientiam futuram sub ea conditione) praenoscens, tamen quod suum est, non praetermittit. » Ex quibus simile plane antecedenti argumentum existit.

c) Frequenter apud Patres de divina providentia disputantes occurrit doctrina, ideo a Deo homines bonis temporariis saepe privari, quia novit in sua infinita scientia eos illis ad peccandum abusuros fuisse; atque ideo etiam eis mortem quandoque destinari immaturam, quia praenoscit Deus peccata, quae homo si diutius viveret, esset perpetratus. Gregorius Nyssenus (orat. de iis, qui praemature abripiuntur T. II. 764-770.) studiose quaerit rationes immaturae mortis quorundam. Unum affirmat ut principium certissimum et non indigens demonstratione, scire videlicet Deum, quid illi, si diutius vixissent, essent libere patraturi. Hoc posito ait, rationes mortis alias posse a nobis coniici, quamvis in Dei consiliis multae aliae nobis incomptae esse possint. « Consentaneum est, eum qui futurum (sub hypothesi, quod tamen numquam actu futurum erat) aequa ac praeteritum cognoscit, progressum infantis ad adultam aetatem prohibere, ne malum perficeretur, quod in eo, si ita victurus fuisse, vi praevia cognitum est (futurum fuisse)... Hoc de morte infantium opinamur, quod qui ratione omnia facit, ex benignitate sua materiam subtrahit improbitatis, non concedens tempus liberae electioni per vim praesciam cognitae, ut per opera in nequitiae fastigio sese exsereret. » His similia habent Chrysost. de Provid. l. I; Nemesius de natura homin. c. 44. (Bibl. Galland. VII. p. 421.), quorum sententias etiam exscribit Ana-

stasius Sinaita in qq. in S. Script. q. 18. (ed. in Opp. Grettzeri T. XIV. P. II. p. 271. 272.). Postquam Nemesius l. c. docuerat, viro probo saepe divitias negari a Deo et immitti graves calamitates, quia novit fortunae bonis, si concederentur, eum abusurum fuisse ad peccandum; alios contra praeservari a paupertate, quia similiter cognoscit Deus peccata, quae in paupertate constituti essent commissuri: subdit generalem sententiam de hac conditionatorum cognitione. « Nos nihil rerum futurarum cognoscentes et praesentia tantum spectantes, non recte de eventibus iudicamus. Deo autem etiam futura (quae forent, de his enim unice h. l. agit) tamquam praesentia sunt. »

d) Doctrina s. Augustini de eadem hac scientia est clarissima, ut mirum sit, fuisse theologos et inter hos Thomassinum, qui cognitionem liberorum actuum sub conditione futurorum a Pelagianis et Semipelagianis invectam et ab Augustino oppugnatam fuisse, scribere non sint veriti. Dupliciter considerat Augustinus actus liberos sub conditione futuros. Imprimis actus illos, qui conditione verificata absolute futuri sunt, spectat in signo priori ad suppositionem verificatae conditionis; docet enim hos actus, si conditio non fuisset posita, Deum nihilominus certissime cognitum fuisse tamquam futuros sub conditione si haec verificaretur; hocque negare censem « insanissimum et perversissimum ». Quaestionem instituit, quare Deus homines, qui tandem moriuntur in peccato, non eripuerit prius ex hac vita, « cum pie fideliterque viverent, ne fictio deciperet animas illorum ». Insistit autem hoc modo: « utrum hoc in potestate non habuit, an eorum futura mala nescivit? Nempe nihil horum nisi perversissime et insanissime dicitur » De corrept. et grat. c. 8. n. 19. De iisdem peccatoribus scribit alibi: « certe poterat illos Deus praesciens esse lapsuros, antequam id fieret, auferre de hac vita » De dono persev. c. 9. n. 22. Poterat itaque Deus hos homines rapere ex hac vita, antequam libere peccarent, sicut raptus est ille Sap. IV. 11. ne fictio deciperet animam illius; et si ita factum esset, ex doctrina Augustini Deus aequa cognovisset eadem omnia peccata fuisse futura sub conditio-

nibus, quae numquam verificandae essent, sicut nunc cognoscit haec peccata ut absolute futura, dum conditiones supponuntur verificatae. Secundum eandem rationem intelligi sine dubio debet scientia, in qua Deus confert gratiam praevenientem formaliter ut congruam et efficacem. « Cuius miseretur (miseratione infallibiliter nexa cum effectu et cum fine, ad quem per se et ex parte Dei omnis miseratione tendit), sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat » ad Simpl. I. I. q. 2. Sed de hac vocationis ratione nunc disputandi neque locus est neque necessitas.

Praeterea hanc scientiae conditionatorum certitudinem Augustinus proponit non minus asseveranter quoad eos actus, qui absolute numquam sunt futuri; fuissent tamen futuri, si conditio aliqua verificata fuisset. Sic querens s. doctor, cur Christus hominem Luc. IX. 57. se ipsum ultro offerentem inter discipulos non admiserit, rationem afferit: « quia talis magister erat, qui futura praevideret, intelligimus istum hominem, si sequeretur Christum, sua quaesitum fuisse, non quae Iesu Christi », Serm. 100. n. 1. (de verb. Ev. Luc.).

In disputationibus autem cum Semipelagianis doctrina de scientia conditionatorum, quam Augustinus aequa ac ceteri PP. suscipiebat velut positam extra omnem controversiam, et quae nonnisi « perversissime et insanissime » negaretur, probe distingui debet ab errore Semipelagianorum. Iuxta eorum commentum ea, quae voluntas bene aut male actura esset sub conditione, licet numquam reipsa agat, coram Deo habent aliquam rationem meriti sicut actus boni vel mali realiter existentes. Sicut ergo ex doctrina verissima Augustini ad Simplician. I. I. q. 2. n. 6. electio Dei absoluta ad praemium est ex praevisione actuum supernaturalium realiter existentium (1); ita errantes illi affirmabant, bona opera quae Deus praevidebat sub conditione fu-

(1) « Nemo eligitur nisi iam distans ab illo, qui reiicitur. Unde quod dictum est, quia elegit nos Deus ante mundi constitutionem (Eph. I. 4.), non video, quomodo sit dictum nisi praescientia » Augst. I. c. Est haec electio ad praemium, ut patet, non ad vocationem et gratiam, de qua textum eundem Apostoli longe aliter explicat Augst. de Praedest. SS. c. 17; cont. duas epp. Pelag. I. II. n. 15. et alibi.

tura, esse meritum, cui Deus retribuit gratiam; et similiter peccata, quae sub conditione cognoscit futura, esse demeritum, propter quod vel generatim gratia subtrahatur, vel nominatim infantes morte praeripiantur baptismio. Propter hunc errorem Augustinus in disputationibus adversus Pelagianorum reliquias diligentius discernit *absolute futura* ab iis, *quae forent* solum sub conditione, numquam autem actu sunt. Hinc etiam *praescientiam*, quae non potest esse sensu proprio nisi absolute futurorum, negat in Deo esse eorum, quae licet numquam actu futura illi errantes tamen a Deo *praesciri* aiebant (1). Secundum hanc igitur distinctionem Augustinus adversus Pelagianorum reliquias disputans divinam cognitionem actuum bonorum vel malorum, qui forent sub conditione, numquam tamen re ipsa futuri sunt, multis in locis vel supponit vel expresse docet certissimam; negat autem, quae adversarii de illis bonis vel malis meritis sub conditione futuris comminiscabantur. « Numquid possumus dicere etiam Tyrios et Sidonios talibus apud se virtutibus factis credere noluisse aut credituros non fuisse, si fierent; cum eis ipse Dominus adtestetur, quod acturi essent magnae humilitatis poenitentiam, si in eis facta essent divinarum illa signa virtutum? Et tamen in die iudicii punientur.... Porro si etiam secundum facta, quae facturi essent, si viverent, mortui iudicantur, profecto quia fideles futuri erant isti, si eis cum tantis miraculis fuisse evangelium praedicatum, non sunt utique puniendi; punientur autem; falsum est igitur secundum ea mortuos iudicari, quae facturi essent, si ad viventes evangelium perveniret. Et si hoc falsum est, non est cur dicatur de infantibus, qui pereunt sine baptimate morientes, hoc in eis eo merito fieri, quia praescivit eos Deus, si viverent, praedicatumque illis fuisse evangelium, infideliter audituros » de Don. persev. n. 23; cf. n. 22. Vide gemina l. de Praedest. SS. n. 24. 25;

(1) Ita refert de Massiliensibus Prosper in sua ep. ad Augustinum. « In tantum commentitiis quibuscumque meritis electionem Dei subiiciunt, ut quia praeterita non exstant, futura quae non sint futura, confingant, novoque apud illos absurditatis genere, et non agenda praescita sint, et praescita non acta sint. »

ep. 217. al. 107. ad Vital. n. 22; ep. 194. al. 105. ad Sixt. n. 42. 43; De anima et eius orig. I. I. c. 12. n. 15. Hac igitur scientia supposita iam negat Augustinus, haec quae sub conditione aliqua forent, numquam tamen sunt re ipsa; *praesciri tamquam futura*, cum futura non sint. Ita de Praedest. SS. n. 26. aperte loquitur de *praevisione absolute futurorum*; docetque, si iustus moriatur *praematura morte*, profecto Deum non *praevidisse* futura peccata sed futuram mortem in iustitia, hancque ipsam mortem immissam *praedicari* in libro Sap. IV. 10. 11. tamquam Dei beneficium, cum semper sit periculum, ne iustus inter tot huius vitae tentationes deficiat, atque adeo antecedenter ex sese et ex rerum naturis temptationum exitus sit incertus. « Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius. Dictum est secundum pericula vitae huius non secundum *praescientiam* Dei, qui hoc praescivit, quod futurum erat, non quod futurum non erat; id est quod ei mortem immaturam fuerat largitus, ut temptationum subtraheretur incerto, non quod peccatus esset, qui mansurus in temptatione non esset » August. I. c. Clarius de hoc eodem textu Sap. loquitur s. doctor De anima et eius orig. I. I. n. 15. Cf. etiam Fulgent. De veritate praedest. cc. 7. 8. nn. 15. 16.

III. Merito observavit Ferdinandus Bastida in disp. XXXIII. et XXXIV. coram Clemente VIII. (apud Livin. de Meyer Histor. Congreg. de auxil. I. V. cc. 43. 45), a) neminem esse Christianum, qui si quando interrogetur de istis contingentibus conditionatis, statim non respondeat: nescio ego, Deus scit; b) homines omnes probos ac christianos in suis ad Deum precibus quotidie hanc conditionatorum scientiam supponere certissimam; c) ipsam denique Ecclesiam in suis et orationibus et catecheticis institutionibus eandem fidem manifestare (1).

(1) « Interdam fit, ut quae petimus a Deo, non impetremus... quod nec necessarium nobis est nec utile, quod petimus, imo vero fortasse supervacaneum id futurum sit, si dederit, atque pestiferum... Ingenii bona et ornamenta... petere etiam licet, sed ea conditione, si nobis ad Dei gloriam et ad salutem profutura sunt » Catechism. Roman. P. IV. c. 2. q. 4; c. 4. q. 5.